

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060207

DOM
2020-12-09
Stockholm

Mål nr
M 13443-19

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Nacka tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2019-12-06 i mål nr M 791-19, se bilaga A

PARTER

Klagande

Miljö- och hälsoskyddsnämnden i Stockholms kommun

Motpart

ETK-Service AB, 556866-2943

Ombud:JE

SAKEN

Tillstånd till värmepumpanläggning på fastigheten XX i Stockholms kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Med ändring av mark- och miljödomstolens dom punkten 3 fastställer Mark- och miljööverdomstolen Miljö- och hälsoskyddsnämnden i Stockholms kommuns beslut den 7 december 2015, dnr 2015-008930, att avslå ansökan om tillstånd till värmepumpanläggning på fastigheten XX i Stockholms kommun.

Dok.Id 1642496

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50 E-post: svea.hovratt@dom.se www.svea.se		måndag – fredag 09:00–16:30

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Miljö- och hälsoskyddsnämnden i Stockholms kommun har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska fastställa nämndens beslut den 7 december 2015 att avslå ansökan (ansökan B i mark- och miljödomstolens dom). Nämnden har i andra hand yrkat att domstolen ska förena ett tillstånd med vissa föreslagna villkor.

ETK-Service AB har motsatt sig ändring av mark- och miljödomstolens dom.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Nämnden har vidhållit vad den anfört i mark- och miljödomstolen samt gjort i huvudsak följande tillägg och förtydliganden:

Den energikalkyl som bolaget hänvisar till utgår från ett antal tekniska förutsättningar och antaganden som inte överensstämmer med förhållandena i det aktuella fallet. Bland annat förutsätter kalkylen att borrhålen placeras med 15 meters mellanrum. Enligt bolagets ansökan planeras borrhålen på XX ha avstånd på mellan 5 och 15 meter. De placeringar av eventuella borrhål på grannfastigheterna som bolaget räknat med håller inte heller ett sådant avstånd som kalkylen utgår från. Bolagets antagande att anläggningen på XX behöver 1 523 meters aktivt borrhjul är därför inte välgrundat och detsamma gäller antagandena om borrhjul på grannfastigheterna. Med dessa antaganden som utgångspunkt är det därmed inte möjligt att komma fram till vilket kompenserat borrhjul som behövs när det ska vägas in att anläggningarna placeras närmre varandra än de 20 meter som rekommenderas av Sveriges geologiska undersökning, SGU. Dessutom är programmet Temperatursänkning 3000, som bolaget använt för att räkna ut det kompensationsdjup som behövs, framtaget för att användas i villa- eller radhusområden med små tomter där värmepumpanläggningar endast har ett borrhjul per anläggning.

Exploateringskontoret, som representerar staden som markägare, har numera en mycket restriktiv hållning till att godkänna borrhål som vinklas ut i stadens mark. Nämnden vidhåller därför inte längre sin inställning att borrhålen ska vinklas ytterligare under Karlavägen. Om Mark- och miljööverdomstolen anser att ansökan kan godtas ur energisynpunkt bör utredningen kompletteras med remisser till berörda instanser och, om tillstånd ges, detta förenas med lämpliga villkor.

Bolaget har vidhållit vad det anfört i underinstanserna.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

En fråga i målet är om bolaget har visat att ansökan om tillstånd till värmepumpanläggningen tillgodoser miljöbalkens krav på hushållning med energi och lämplig lokalisering (se 2 kap. 5 och 6 §§ miljöbalken).

Mark- och miljööverdomstolen konstaterar utifrån ingivet underlag att den energikalkyl som bolaget använt för att beräkna det aktiva borrhålbygget bygger på förutsättningar som inte uppfylls i det aktuella fallet, bl.a. beträffande avstånd mellan borrhål. Fastigheten XX ligger vid Karlavägen i Stockholms innerstad och är omgiven av andra fastigheter som antingen har eller i framtiden kan tänkas ha bergvärmeanläggningar. Under dessa förhållanden är det inte rimligt att kräva att SGU:s rekommendation om 20 meter mellan varje borrhål fullt ut följs. Det är dock av stor vikt att ett tillstånd föregås av en noggrann utredning där hänsyn tas till borrhålens faktiska placering och lutning, närliggande befintliga och eventuella framtida värmepumpanläggningar och möjligheter att minska påverkan av anläggningen. Bolaget har inte presenterat en tillräcklig sådan utredning. Det är därför inte klarlagt att bolagets ansökan uppfyller miljöbalkens krav på hushållning med energi och lämplig lokalisering. Nämndens beslut att avslå bolagets ansökan ska därmed fastställas.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) och mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Lars Borg, Birgitta Bylund Uddenfeldt, referent, och Lars Olsson samt tekniska rådet Kerstin Gustafsson.

Föredragande har varit Filip Fava.

NACKA TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2019-12-06
meddelad i
Nacka

Mål nr M 791-19
M 801-19

PARTER

Klagande

1. Bostadsrättsföreningen Furiren nr 7
2. ETK-Service AB

Ombud för 2: SJ

Motparter

1. Miljö- och hälsoskyddsnamnden i Stockholms kommun
2. Bostadsrättsföreningen Furiren 5, c/o MT
3. Bostadsrättsföreningen Furiren nr 6
4. Bostadsrättsföreningen Furiren nr 9, c/o BG
5. Bostadsföreningen Karlavägen 97 u.p.a, c/o WK
6. Bostadsrättsföreningen Musketören 4, c/o JE
7. MN
8. ON

SAKEN

Tillstånd till värmepumpanläggning på fastigheten Stockholm XX

ÖVERKLAGADE BESLUT

Länsstyrelsen i Stockholms läns beslut 2018-12-18 i ärende nr 505-44281-2015 och i ärende nr 505-780-2016, se bilaga 1 och 2

Dok.Id 579530

Postadress
Box 69
131 07 Nacka

Besöksadress
Sicklastråket 1

Telefon
08-561 656 40

E-post: mmd.nacka.avdelning4@dom.se
www.nackatingsratt.domstol.se

Telefax

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00–16:30

DOMSLUT

1. Mark- och miljödomstolen avslår Bostadsrättsföreningen Furiren nr 7:s överklaganden av Länsstyrelsen i Stockholms läns beslut den 18 december 2018 i ärende nr 505-44281-2015 och i ärende nr 505-780-2016 (mål nr M 791-19 och M 801-19).
 2. Mark- och miljödomstolen avslår ETK-Service AB:s överklagande av Länsstyrelsen i Stockholms läns beslut den 18 december 2018 i ärende nr 505-44281-2015 (mål nr M 801-19).
 3. Med ändring av Länsstyrelsen i Stockholms läns beslut den 18 december 2018 i ärende nr 505-780-2016 upphäver mark- och miljödomstolen Miljö- och hälsoskyddsnämnden i Stockholms kommuns beslut den 7 december 2015 (dnr 2015-008930) och ger tillstånd till värmepumpanläggning enligt ansökan som den slutligt redovisats i aktbil. 14, se bilaga 3 (mål nr M 791-19).
-

BAKGRUND

Miljö- och hälsoskyddsnämnden i Stockholms kommun (nämnden) beslutade den 5 oktober 2015 att avslå ETK-Service AB:s ansökan om tillstånd till värmepumpanläggning med åtta energibrunnar om 250 meter per borrhål enligt ingiven borrhålsplan på fastigheten Stockholm XX. Därefter gav ETK-Service AB in en reviderad ansökan om tillstånd till värmepumpanläggning på fastigheten XX avseende sju energibrunnar om 290 meter per borrhål enligt ingiven borrhålsplan. Nämnden beslutade den 7 december 2015 att avslå även den ansökan.

ETK-Service AB och Bostadsrättsföreningen Furiren nr 7 (Brf Furiren nr 7) överklagade nämndens båda beslut till Länsstyrelsen i Stockholms län (länsstyrelsen) som den 18 december 2018 (ärende nr 505-44281-2015 och 505-780-2016) beslutade att avslå ETK-Service AB:s överklaganden och att avvisa Brf XX:s överklaganden.

ETK-Service AB och Brf Furiren nr 7 har nu överklagat länsstyrelsens beslut till mark- och miljödomstolen.

YRKANDEN M.M.

ETK-Service AB har yrkat att mark- och miljödomstolen, med ändring av länsstyrelsens beslut, ska

- i första hand ge tillstånd till den ansökan som nämnden avslag den 5 oktober 2015 (ansökan A), och
- i andra hand ge tillstånd till den ansökan som nämnden avslag den 7 december 2015 (ansökan B).

ETK-Service AB har hänvisat till kartmaterial (aktbil. 11-14) samt har till stöd för sin talan anfört i huvudsak följande.

Det är endast fastigheten Musketören 4 som har energibrunnar. Fastigheterna Musketören 6, Furiren 6 och Furiren 8 har inte några energibrunnar.

Valda borrhålsplaceringar är lämpliga med hänsyn till framförallt befintliga borrhål på grannfastigheter men också med avseende på eventuella framtida borrhål.

Brf Furiren nr 7 har yrkat att mark- och miljödomstolen ska upphäva avvisningsbeslutet och återförvisa målen till länsstyrelsen för prövning i sak av föreningen överklagande dit samt har till stöd för sin talan anfört i huvudsak följande.

Det är visserligen ETK-Service AB som har sökt tillståndet, men det avser föreningens anläggning och föreningen är ägare till den fastighet som tillståndsansökan avser. Bolagets ansökan har också gjorts på uppdrag av föreningen.

Ett avslag på ETK-Service AB:s tillståndsansökan medför stora negativa konsekvenser för föreningen. Det medför stora kostnader för föreningen att börja om från början med en ny ansökan. Dessutom fördröjs ett igångsättande av anläggningen betydligt. Detta med tanke på den mycket långa handläggningstid som länsstyrelsen har vid överklagande av ett eventuellt nytt negativt beslut.

Nämnden har bestritt ändring och har till stöd för sin talan anfört i huvudsak följande.

ETK-Service AB har inte kunnat visa att verksamheten är lämplig med hänsyn till berörda grannfastigheters befintliga, alternativt i framtiden tillkommande värmepumpanläggningar. Värmepumpanläggningen på fastigheten XX, såsom den utformats i de två ansökningarna uppfyller inte kraven ur hushållnings- och lokaliseringssynpunkt i enlighet med 2 kap. 5 och 6 § § miljöbalken.

Ett rimligt krav på hushållning vid inrättande av en värmepumpanläggning för bergvärme är att det måste ske med hänsyn till att även närliggande fastigheter ska kunna utnyttja den energi som finns berggrunden genom att installera likvärdiga anläggningar. En värmepumpanläggning ska inte göra intrång på en befintlig anläggning genom att placeras närmare än det rekommenderade avståndet, om det inte kan säkerställas att borrhjupet är tillräckligt kompenserat för att undvika negativ påverkan på den befintliga anläggningen. Det bör också strävas efter att 20 metersradien runt borrhålen gör så lite intrång som möjligt på närliggande fastigheter. I de fall det inte går att undvika att 20 metersradien täcker en stor del av närliggande fastigheter måste det även där säkerställas att borrhjupet är tillräckligt kompenserat för eventuella framtida energibrunnar inom 20 metersradien. Det är inte tillfredsställande ur rättvisesynpunkt och hushållnings-synpunkt om de fastighetsägare som ansöker om tillstånd först skulle gynnas.

Grundantagandet att anläggningen på fastigheten XX behöver 1 523 meters aktivt borrhjup är inte välgrundat. Detsamma gäller för antagandena av vilka aktiva borrhjup som behövs på grannfastigheterna. För att få en pålitlig uppskattning om vilket aktivt borrhjup som krävs behövs en energiberäkning som tar hänsyn till den verkliga borrhålskonfigurationen, det vill säga borrhålens inbördes avstånd och placeringar. Någon sådan uppskattning har inte inkommit från bolaget.

ETK-Service AB har uppgett i ärendet att man har utgått från programmet Temperatursänkning 3000 när det har räknats ut vilket kompenseringsdjup som behövs. Programmet är inte ämnat att användas på det sätt som bolaget

har gjort i sin kompenseringsberäkning, och det går därmed inte att bedöma om kompensationsdjupet är tillräckligt utifrån det underlag som bolaget har skickat in.

Bostadsrättsföreningen Furiren 5 har bestritt ändring och har till stöd för sin talan anfört i huvudsak att det i flera delar inte är utrett hur tillstånd till värmepump-anläggningen kommer att påverka närmiljö och övriga fastigheter.

Bostadsrättsföreningen Furiren nr 6 har bestritt ändring och har till stöd för sin talan anfört i huvudsak följande. Föreningen har ett pågående projekt om att utvärdera installation av bergvärme. De borrhål som Brf Furiren nr 7 har ansökt om kan komma att negativt påverka utformning och effektivitet av en bergvärmeanläggning som kan bli aktuell för föreningens hus.

Bostadsrättsföreningen Furiren nr 9 har bestritt ändring och har till stöd för sin talan anfört i huvudsak följande. De energibrunnar som Brf Furiren nr 7 önskar borra kan påverka Furiren 9 negativt om bostadsrättsföreningen Furiren nr 9 i framtiden önskar ansöka om tillstånd för att borra för energibrunn.

Bostadsföreningen Karlavägen 97 u.p.a. har anfört i huvudsak följande. Föreningen kan endast tillstyrka överklagandet och ansökan om tillstånd för Brf Furiren nr 7 om tillstånd till att inrätta en värmepump-anläggning på fastigheten XX i Stockholms kommun under förutsättning att fastigheten Musketören 6 framtida möjligheter att för egen del inrätta en värmepump-anläggning inte begränsas på något sätt.

Bostadsrättsföreningen Musketören 4 har anfört i huvudsak att föreningen inte har något att anföra angående de föreslagna borrhningarna.

ON och MN har angett att de avstår från att yttra sig.

DOMSKÄL

Brf Furiren nr 7:s överklaganden

Brf Furiren nr 7 är inte sökande av tillståndet till värmepump-anläggningen i något av ärendena hos nämnden.

Enligt mark- och miljödomstolen kan nämndens beslut att avslå ansökningarna om tillstånd till värmepump-anläggning inte anses angå Brf Furiren nr 7 på ett sådant sätt att föreningen ska ha rätt att överklaga besluten (jfr RÅ 1999 ref. 27). Vad Brf Furiren nr 7 har anfört motiverar inte någon annan bedömning. Länsstyrelsen gjorde därför rätt som avvisade bostadsrättsföreningens överklaganden. Brf Furiren nr 7:s överklaganden av länsstyrelsens båda avvisningsbeslut ska därför avslås.

ETK-Service AB:s överklaganden

Frågan gäller om det finns förutsättningar att ge tillstånd till värmepumpanläggning, i första hand enligt ansökan av den 26 maj 2015 (ansökan A) och i andra hand enligt ansökan av den 20 november 2015 (ansökan B).

Enligt SGU:s vägledning Normbrunn –16 rekommenderas ett avstånd om minst 10 meter till fastighetsgräns och 20 meter mellan två borrhål. Men på många platser i Stockholmsområdet är det inte praktiskt möjligt att upprätthålla dessa avstånd fullt ut. Om avståndet vore ett absolut krav skulle många fastigheter uteslutas från möjligheten att anlägga en bergvärmeanläggning.

Den utredning som presenterats ger vid handen att placeringen av borrhålen enligt ansökan A inte i tillräcklig mån tar hänsyn till den befintlig bergvärmeanläggningen på fastigheten Musketören 4. ETK-Service AB:s överklagande av länsstyrelsens beslut den 18 december 2018 i ärende nr 505-44281-2015 ska därför avslås (ansökan A).

Placeringen av borrhålen enligt ansökan B däremot kan godtas eftersom tillräcklig hänsyn tas till bergvärmeanläggningen på fastigheten Musketören 4 trots att de rekommenderade avstånden enligt SGU:s vägledning inte följs fullt ut. Placeringen av borrhålen enligt ansökan B bedöms inte heller hindra möjligheten att inrätta värmepumpanläggningar på angränsande fastigheter.

Det anförda innebär att ETK-Service AB kan ges tillstånd till värmepumpanläggning på fastigheten XX enligt ansökan B som den slutligt redovisats i aktbil. 14 i mål nr M 791-19, se bilaga 3.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 4 (MMD-02)

Överklagande senast den 27 december 2019.

Inge Karlström

Jan-Olof Arvidsson

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Inge Karlström, ordförande, och tekniska rådet Jan-Olof Arvidsson. Målet har handlagts av beredningsjuristen Anna I. Andersson.

Hur man överklagar

MMD-02

Vill du att domen ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Ditt överklagande ska ha kommit in till domstolen inom 3 veckor från domens datum. Sista datum för överklagande finns på sista sidan i domen.

Så här gör du

1. Skriv mark- och miljödomstolens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att domen ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att Mark- och miljööverdomstolen ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.
4. Lämna namn samt aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.

Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till mark- och miljödomstolen. Du hittar adressen i domen.

Vad händer sedan?

Mark- och miljödomstolen kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att domen gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar mark- och miljödomstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Mark- och miljööverdomstolen.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning, kan även Mark- och miljööverdomstolen skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i Mark- och miljööverdomstolen

När överklagandet kommer in till Mark- och miljööverdomstolen tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Mark- och miljööverdomstolen ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att mark- och miljödomstolen dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om mark- och miljödomstolen har dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rätts-tillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller den överklagade domen. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med mark- och miljödomstolen om du har frågor. Adress och telefonnummer finns på första sidan i domen.

Mer information finns på www.domstol.se.